

Ací s'acaba tot

Ací s'acaba tot

Josep Piera

Edició revisada

Títol original *Ací s'acaba tot*

©1993, Josep Piera i Rubió

Primera edició gener de 2025

© de la il·lustració de la coberta Alba Barceló (@auba.barcelo)

© de la fotografia de l'autor Francesc Vera

© d'aquesta edició Cap de brot edicions

info@capdebrot.cat

www.capdebrot.cat

Impress a Impremta Pagès (Anglès), Països Catalans - *Printed in Catalonia*

Disseny de la col·lecció Júlia Planas (@lautonoma)

Correcció Josep M. Codina i Judit Pujol

Maquetació Germán Bartolomé

ISBN 978-84-129108-2-7

Dipòsit legal GI 34-2025

Queda totalment prohibida qualsevol forma de reproducció d'aquesta obra sense l'autorització de l'editorial. Si necessiteu fotocopiar-ne o escanejar-ne algun fragment, adreceu-vos a CEDRO o consulteu l'enllaç www.conlicencia.com

*Amo questo piacere del sentire il viaggio,
il tempo e lo spazio del viaggio.*

LEONARDO SCIASCIA

*Io avvertii il male al suo apparire, come s'avverte
il sole al primo roseggiar dell'aurora, e assumsi
subito il mio contravveleno del viaggio.*

VINCENZO CONSOLO

I

—Ací s'acaba tot! —em va dir aquell home, sorprenent el meu silenci. Ens havíem anat quedant sols, a poc a poc. La gentada, que omplia de crits i de rialles el tren, havia anat baixant d'estació en estació. En un curt espai de temps el panorama havia passat d'uns horts engabiats entre bardisses d'edificis a uns tossals de terra eixorca. El meu vagó s'havia buidat al complet. La meua solitud havia quedat sense cap distracció humana. Aquell home i jo, només. Ell era el revisor. Jo, un viatger que corria perdut per Sicília i que, en aquell instant, s'entretenia amb el canvi constant dels paisatges cremats per l'estiu.

Acabat l'espectacle alegre dels joves que poc abans omplia de festa aquell vagó, contemplava uns bancals secs, immensos, tacats de petits sols; melons madurs abandonats, semblaven. La mar havia quedat lluny, com si Sicília no fora una illa. I, enduent-se tota aquella joventut contenta, m'havia abocat al monòleg mut amb mi mateix. Què feia jo en aquell tren? Cap on anava aquesta volta? Només sabia que darrere havia deixat Palerm i que davant m'esperava Tràpani; i que, a Tràpani —un punt escollit a l'atzar en una guia—, volia veure Érice, un pobliu medieval. Érice m'havia captivat, des d'una fotografia d'aparador, en trobar-lo com un niu d'àguiles, al caramull d'un monyó

muntanyenc, prop del mar. Després? El després el deixava en mans dels olímpics, a l'espera que ells em designarien un Hermes particular.

Quin goig, això de viatjar sense meta ni rumb, a l'atzar del destí, com feien els antics.

Va ser aleshores que aquell home em va venir a la vora, com per a fer petar la xarrada. Va demanar-me si podia llegir el diari que jo havia abandonat al seient buit que tenia al costat. Volia saber el que s'hi deia sobre el seu equip de futbol, el Palermo, que segons els titulars baixava de categoria a causa dels deutes econòmics del club. Un petit escàndol sicilià, vaja! Li'l vaig oferir cordialment, el diari, i, amb un somrí, en veure que devorava àvidament la notícia, vaig posar-me a mirar per la finestreta del vagó. El paratge ondulant, groguenc, agostat, amb restes esparses d'una agricultura socarrada pels llargs mesos sense pluja.

Era setembre.

Pensava en Palerm. En les coses que més m'havien impressionat d'aquells dies: el *Triomf de la mort*, atribuït a Bernat Martorell per alguns estudiosos, per uns altres un segur motiu d'inspiració de Picasso a l'hora de fer el *Guernica*. El fresc representava una escena commovedora: un jardí tràgic per on la mort, muntada en un cavall esquelètic, cavalcava com una amenaça fatal, omnipresent en aquell jardí d'agonies que era Palerm. La pintura, situada en un preciós palau gòtic que podria estar a València, és una de les grans peces d'art que hi ha en aquest museu. Ella, i l'*Annunziata* d'Antonello da Messina, un retrat de Maria, la verge immaculada, d'una tímidesa púdica, amb

el gest de recollir-se el vel, d'un blau pur, sobre els pits. En un d'aquells carrerons olorosos, vora el mateix palau Abbatellis, al costat d'un xicot que esmorzava a la porta d'un taller humil, vaig veure'n unes reproduccions en uns cartells oblidats, descolorits, esgarrats; a la paret, el rostre serenament enigmàtic d'aquella Verge adquiria la dimensió tràgica que és natural a Sicília. A sota, hi destacava un grafisme del PCI i al costat una publicitat del MSI. Itàlia se'm representava en aquella paret.

Palerm m'havia colpit, verament. Amb aquestes visions, amb els seus mercats entre barrocs i orientals, amb els seus perfums de fruita fresca, d'espècies, i d'olives en salmorra. No sé si encara és «més bella i elegant que Nàpols», com digué un de tants anglesos il·lustrats, però en té una semblant energia, contradictòria, dramàtica, profundament atractiva, viva i real, que du a tornar-hi. «Sí, caldrà tornar una altra volta a Palerm», em deia en aquell vagó cap a Tràpani, i m'ho repetesc ara, des d'aquesta situació distant que no vull ni anomenar.

De sobte, em va atabalar una exclamació estrident. Era aquell home del tren, que, irritat, indicava el diari i cridava:

—Els diners, els diners són els mafiosos, no aquells que maten.

No vaig saber què respondre-li. Suposava que feia referència als dirigents futbolístics del Palermo, però tampoc no n'estava segur. Arribat feia poc i per mar a Palerm via Nàpols, embolicar-me en una conversa sobre la màfia amb un revisor desconegut era una atractiva imprudència que preferia reprimir. Li vaig preguntar aleshores sobre les

distintes combinacions ferroviàries que eixien de Tràpani cap a altres poblacions sicilianes. Pensava que seria una bona pregunta per a un funcionari del seu ram, una curiositat típica de forester que no comprometia ningú, i que podia obrir un diàleg. Després de tot, no sabia ni quina ruta prendre, quan arribara a Tràpani. A Tràpani s'aturava el meu deambular desficiós i decidiria cap a on anar, segons m'indicaren els déus o l'atzar. Sicília em semblava inabastable.

Ell, aleshores, amb exagerada gesticulació meridional, va abocar-me impetuós:

—D'ací? Ací s'acaba tot. Ací comença l'Àfrica!

I una altra volta vaig romandre perplex, petrificat. No m'ho esperava, això. La sentència rotunda de l'«ací s'acaba tot» em va espavordir amb el seu fatalisme. Era com si l'Etna anàs a momificar-nos de seguida, o com si la pesta nuclear la tinguéssim ja al damunt.

«Ací s'acaba tot», em vaig repetir mentalment. I sí, potser sí. A Tràpani s'acabava tot: s'hi acabava la ciutat, Europa finia vora la mar; s'hi acabaven les històries privades que em seguien com una ombra, s'hi acabaven les aventures recents, certs amors confusos, uns pocs plaers de joventut.

Tot s'acabava a Tràpani, tot.

* * *

En eixir de l'estació se'm va aparèixer al davant una plaça rectangular, torrada de llum, amb uns raquítics arbres al centre i unes poques palmeres entre l'asfalt. No era cap oasi, precisament, aquella plaça. Ben al contrari. Era

quasi migdia i el sol queia com un volcà invisible, d'una lluentor blanca. Si poc abans, l'«ací comença l'Àfrica» d'aquell revisor tronat ressonava dins meu com una remor llunyana —la música d'aigua d'uns versos antics—, ara aquella frase se'm desvetlava amb un silenci de cendres. Allò igual podia ser Àfrica com un desert de Califòrnia, com qualsevol jardinet descurat del meu país a l'agost. Però allò —aquella plaça solitària— era Tràpani, la Sicília que de lluny m'evocava aventures divines i mites pagans, gestes medievals, un port de renom, el poble encimbellat d'Érice.

Aquell revisor del tren se'm presentava com un misatger. Ell, amb la seua proverbial eloqüència, no sols m'havia tret de l'entotsolament anterior, sinó que em llançava en una direcció imprevista. Un matís se m'havia obert: si tot s'acabava en aquella ciutat era per a tornar a començar una altra volta. Era la roda de la vida, aquest bolic constant de coses que fugen cap a l'oblit, o el record, per tal de donar cabuda a les noves que venen a omplir el buit deixat. No pagava la pena de continuar devorant-se les neurones per unes vivències passades, abolides. Res no torna a començar, mai. Igual passen els paratges socarrats que feia poc travessaven les finestres del tren, com els amors apassionats, o els més seductors cossos joves. Reconstruir un objecte trencat —pensava— serà sempre una acció fracassada, ja que sempre quedaran a la vista les cicatrius. Tirar avant, atent al temps que passa, al present fugisser del viatge, era l'única solució. Només calia que els déus em guiassen novament.

A vora l'estació hi havia l'hotel, que tenia una pinta rànica, d'establiment caigut en decadència; m'hi va rebre

una anciana i un pobre porter xacrós, amb una cama més curta que l'altra. La dona, carregada de joies, amb els cabells platejats, vestida de negre, presidia la recepció, de dalt d'una tarima voltada de clauers, com una dolorosa divinitat envoltada d'exvots. El porter, a sota seu, quiet i desnivellat, quedava com un suplicant en plena pregària. Vaig demanar si tenien habitacions lliures. I en dir-me que sí i saber-ne el preu, vaig gosar demanar-ne una amb bany, pensant d'estar-me una eternitat sota la dutxa. La senyora, aleshores, em va guaitar sarcàstica i, amb to de bruixa, com si m'endevinàs el pensament, va llançar-me a la cara:

—Us heu tornat boig? L'aigua és or, a Tràpani.

Anava de sorpresa en sorpresa. Aquella arribada començava a semblar-me una ficció. No sols la gent parlava com personatges de pel·lícula, sinó que l'escenari mateix —aquell hotel en aquella plaça— se m'afigurava com un llogaret de novel·la sudamericana, en el seu abandó somort del ple del migdia. No parava, tampoc, de qüestionar-me: o aquell personal era d'una noble saviesa irònica, o em prenien per un estranger idiota. A Palerm, només arribar, m'havien confós amb un italià peninsular; potser ara també em consideraven un urbanícola del nord i em tractaven amb l'olímpic menyspreu dels divins en dirigir-se als ingenus mortals. Tràpani m'atreia, en la seua inicial desolació.

* * *

Per a alleugerir un coentíssim cuscús de peix —el plat típic de Tràpani— que havia pres per a dinar, vaig posar-me

a caminar per aquells carrers fornals fins que no sé si em vaig perdre o vaig sentir-me perdut. A poc a poc, aquell silenci bascós, aquella xafigor que aclaparava la buidor, començaren a transformar-se en l'ambientació bufonesca d'un film fel·linià: veus al·lucinades fugint de l'ombra reclosa de les cases, sonores publicitats televisives sobre els mil i un plaers del consum, un nan que arrossegava dos bidons de plàstic amb un carretonet infantil, un gros gegant adormit sobre el manillar d'una bicicleta que semblava anar a soles, una filera de dones endolades amb marraixes darrere d'un camió cisterna, antigues melodies —*Ciao, ciao*— vingudes d'una ràdio amagada... Era com una funció de circ per a ningú, com el somni grotesc d'una febrada, com l'assaig absurd d'una follia en un plató desolat. Aleshores, davant d'aquelles imatges calentes i estranyes, entre tràgiques i còmiques, com un ninotesc melodrama o una funció fantasmal d'uns còmics, vaig comprendre millor les paraules punyents de la madama de l'hotel, vaig intuir quin paper prenia la meua presència en aquell lloc. Tràpani era l'escenari d'una ficció que s'estava representant per a mi, com una fantàstica metàfora del futur.

Just quan semblava que m'havia extraviat en un descampat de broses seques, parets en ruïnes i pudor de goma cremant, com si acabàs de passar un bombardeig o anara per un Harlem mediterrani, vaig entreveure la mar al bell mig d'un clavill que deixaven dos blocs de cases. Era el port, el port de Tràpani, en un dels molls del qual estava arribant un *aliscafo*. M'hi vaig acostar. Aquella era una embarcació turística que feia la ruta de les illes Ègadi (les Ègades, en català), un menut arxipèlag prop de Tràpani, segons el

mapa que tenien exposat al sol —d'un blau blanquinós de tan descolorit—, en una de les agències de viatges d'aquell port. Tot d'una vaig decidir-ho: «Si no tarda massa, me'n vaig a la primera illa que toque. No vull fondre'm ací». I a Lévanzo que vaig marxar.

De dins la panxa envitrallada d'aquell peix volador, Tràpani tenia tot el sol d'Àfrica, tota la llum de Grècia, el misteri ardent dels llocs a perdre. Lévanzo, però, ja em va semblar un tros trencat de Creta, amb les seues roques resseques, la seua mar de vidre, els seus peixos minúsculs que em feien cosconelles als peus, el remorós silenci de la brisa, les tavernes amb adolescents bruns com estàtues de bronze, dones amb els pits com llimones, piteres amb els seus plomalls cridaners... Allò millor de Lévanzo, si més no, va ser una muda seqüència en una platja.

En aquella platja de pedres cantaires, només hi havia una xica prenent el sol, nua, d'esquena. Vaig saber de seguida que aquell era un cos femení per les formes apomades dels seus malucs, acostumats als banys integrals. Me'n vaig situar discretament lluny, i em vaig despullar, bé que sense llevar-me el banyador, per tímidesa. Ella, al meu parer, no va fer cas de la meua arribada; una ullada indagadora i prou. Jo, una volta instal·lat, vaig posar-me a llegir, fent-me l'indiferent.

Va ser mentre prenia el bany que vaig veure arribar un xavalet i com davallava lentament cap a la mar, xiulant una cançó de moda, fent-se sentir, tot i voler aparentar el contrari. La xica i jo vam mirar-lo. Ell va traure's la samarreta, va abaixar-se els texans i, després de deixar les peces de vestir sobre una roca, va llevar-se els calçotets i

va exhibir-se, amb naturalitat, davant les nostres mirades. Era un xicon ben format. Devia tenir al voltant dels vint anys. Era admirable amb el seu físic no massa musculós, però atlètic, i ell ho sabia. Per això, com qui no vol, va deixar-se contemplar, com oferint-se, abans d'allargar-se a l'arena. També ell duia tot el cos bronzejat, senyal inequívoc d'estar habituat a aquella situació. M'havia clavat en una platja nudista? Cap senyal no ho indicava. Per un moment vaig pensar a quedar-me a pèl, jo també. També vaig pensar si aquella parella tenia una cita secreta. Vaig preferir, però, no variar les coses, mentre mirava els revols surreals d'unes gavines enfollides.

Al cap de poc, com en una efímera dansa, o un epigrama hel·lenístic, aquell xic, que ben mirat de prop era més jove, entre setze i divuit anys, va iniciar un ritual solitari. Encara no tinc clar si aquella escena va ser una provocació conscient als dos únics espectadors que hi érem, un intent de seducció, o el pur joc, eròtic i alhora càndid, d'una criatura que disfrutava del seu narcisisme adolescent. Ajagut al tros de vora mar on trencava l'onatge, de cara al cel que li enlluernava la pell com un déu, ell esperava, d'esquena a nosaltres, concentrat i impacient, l'arribada suau de les ones. Quan aquestes, amb el seu tacte d'escuma, li acariciaven el sexe, el seu cos tremolava de gust i, engrescat pel contacte, barrejava el seu plaer amb la remor de la mar. Com si ambdós gaudissen, amb idèntic deler primerenc, dels seus desitjos amorosos.

Entre agradablement sorprés i excitat, vaig girar la vista i em vaig topar amb el somriure femení que em mirava amb complicitat igualment excitada. El desig es

manifestava urgent al rostre d'ella, com també, de segur, al meu. Els seus ulls lluïen de plaer. La seua cara, els seus cabells, els seus pits, com en un miracle, brillaven de sol i de sal. Vaig recordar una cançó d'altres temps, *Sapore di sale, sapore di mare...* Vaig començar a imaginar coses, a evocar fantasies de jove... Em va vindre al cap una escena de pel·lícula (*De aquí a la eternidad*). No va passar res.

Tot semblava com l'esclafit del miratge provocat per la tensió acumulada des de l'arribada a Tràpani.

Aquella nit, a l'hotel, no vaig poder dormir. Tampoc no em vaig poder dutxar.

* * *

L'endemà, en un matí encantat amb núvols baixos, amb l'autobús de línia, en companyia d'uns matrimonis anglesos, vaig pujar a Érice. Després d'una empinada carretera plena de revoltes, encimbellat entre boscos i boires, Érice em va sorprendre amb el seu ambient recollit de poble medieval pur, permanentment ennuvolat, com dins un conte de fades amb dracs perversos, empresonades princeses i cavallers arnesats que poblaven d'il·lusions el seu fetiller escenari. Com en una contalla romàntica, entre murs verds d'heura i els vels ondulants de la boira que jugaven a ocultar els merlets del castell i el campanar de l'església, Érice era una realitat irreal, el somni d'un narrador anglosaxó passat de moda. En un moment, quan van posar-se a sonar unes dèbils campanes i d'una raconada van eixir les notes d'un acordió nostàlgic, em vaig sentir embruixat. Érice, aleshores, anava i venia, com un llogaret

construït dalt d'un vaixell, apareixia i desapareixia entre els núvols, deixant endarrere un alquímic aroma a galants dompedrers i unes poques petjades sobre l'empedrat humit dels seus carrerons.

En llegir que a Érice hi havia hagut un temple dedicat a Venus, un senyor temple romà ara esborrat del paisatge, vaig pensar en l'escena de Lévanzo de la tarda anterior. Altres escenes, captives del record, se'm van fer presents, també. Però no volia deixar-me arrossegar fins al pou fosc de la nostàlgia. No volia tornar a aquella història que només havia existit per a mi, per a fer-me companyia en les llargues nits d'hivern a Nàpols. Si almenys li hagués fet saber el meu... era allò amor? Era desig eròtic d'un cos? La vergonya ho va impedir. Sentir-me atret per una alumna, no m'havia passat mai. Vaig preferir, llavors, no dir res a ningú, mantenir aquell rostre com una icona adorada en secret.

Per a oblidar aquesta aventura privada, el gran motiu que m'havia impulsat a emprendre aquest viatge, vaig posar-me a llegir un llibre d'història que havia adquirit a Palerm. Entre les seues pàgines vaig trobar el fil que em va fer girar el cervell com una baldufa. A Tràpani —o Tràpena, segons Ramon Muntaner— el 30 d'agost de 1282 desembarcava Pere el Gran a fer-se càrrec, en tant que espòs de Constança de Sicília, del tron perdut pels suabis. Per aquells mateixos dies, a la resta de l'illa, havia esclatat el famós *Vespro*. Així va començar el nostre llarg domini sobre «la dolça Sicília», com l'havien cantada els poetes àrabs. També la reina Constança «amava la cultura àrab», segons l'autor d'aquest llibre, i acostumava a rodejar-se d'escriptors musulmans d'origen ibèric que

li cantaven precioses composicions amb les quals gaudia dels joves jardins dels cossos, de les fràgils imatges sonores com cànthers de vidre reblerts de vi roig. D'aquesta manera, barrejant els gustos poètics de tradició aràbiga de Constança de Sicília amb els sabers trobadorescos del seu marit, el rei Pere, hom podia entretenir-se a imaginar els prolegòmens de la nostra posterior esplendor literària. Això i així fantasiejava.

A la nit, assegut a la terrassa d'una cafeteria del port, entre olors de gesmil i salobre, vaig participar sense voler d'una singular xarrada. Tres joves parlaven al cambrer del local en un francès estrany. Es tractava d'una conversa de sons sense sentit. Els tres xicots, amb el seu francès colonial —tenien tota la pinta de ser tunisians—, i el jove cambrer, amb el seu vacil·lant italià, a penes si coordinaven quatre mots desxifrables. Un d'ells, el més repetit, era Trento. Parlaven de religió? Després d'uns dies al·lucinats, que tres musulmans i un cambrer estiguessen discutint de teologia, a les tantes de la nit i en un bar del port de Tràpani, em resultava natural. D'aquest entreteniment, però, va traurer'm el mateix cambrer. Era un xicot d'estatura mitjana, bru, amb la pell bronzejada que ressaltava entre la camisa blanca. Ell se'm va apropar a preguntar-me, com suplicant, si sabia francès. En respondre-li afirmativament, amb la seua complicada parla, tan complicada que no he sabut mai si ens vam acabar d'entendre, em va dir:

—A penes si els en pipe una, senyor. Són tunisians. Parlen de Trento.

Va resultar que els morets buscaven un quart amic que vivia a Itàlia, a Trento. El seu desconcert era total.